

зобов'язання укладене за згодою сторін та закріплене у встановленій законом формі між суб'єктами господарювання, суб'єктами організаційно-господарських повноважень, негосподарюючими суб'єктами – юридичними особами, змістом чого виступають взаємні права та зобов'язання у сфері діяльності господарювання.

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України* 18.12.2016. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv/page>

2. Попадинець Г. О. Господарський договір в системі господарського права: поняття, правова природа та ознаки. *Право України*. 2015. № 2. С. 136–141.

3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

Максим ДРОЗДОВ

студент ННІ права
та інноваційної освіти

Науковий керівник:

Ксенія КОСЯЧЕНКО

доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ (м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук

ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ СПАДКОВОГО ПРАВА

Найбільш давнім інститутом права вважається спадкове право. Зокрема, даний інститут завжди був і залишається актуальним, адже він безпосередньо торкається інтересів людини. Тому дослідження, розвиток, вдосконалення спадкового права також має певні переваги й ризики. Людина за період свого життя накопичує матеріальні цінності та блага для задоволення своїх потреб та її сім'ї. У певний момент виникає потреба чи інші випадки передати матеріальні цінності й блага родичам чи іншим особам, тому саме норми спадкового права врегульовують ці права та обов'язки у випадку смерті. Вважаємо за необхідне вивчення даного питання щодо виокремлення переваг та ризиків спадкового права.

Спадкове право – це один з найдавніших інститутів цивільного права. Воно є системою (сукупністю) встановлених державою норм, що регулюють відносини, предметом яких є перехід визначених законом цивільних прав та обов'язків фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців) в порядку універсального наступництва [1, с. 7].

Отже, неабияку роль в житті кожної людини відіграє спадкове право

щодо передання в спадок матеріальних благ та цінностей накопичених протягом життя.

Досліджуючи чинне цивільне законодавство України та нотаріальну й судову практику відносно укладення, виконання розірвання спадкового договору, ми виокремили такі переваги. Так, спадковий договір не є одним із видів спадкування, тому на нього не розповсюджуються й певні обмеження, встановлені щодо спадкування за заповітом зокрема; відповідно до ч. 1 ст. 1303 ЦК України відчужувачем у спадковому договорі може бути подружжя, один із подружжя або інша особа; укладення спадкового договору не створює додаткових перешкод й для призначення відчужувачеві субсидії на відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг [2, с. 103].

Отже, з вищезазначеного стає очевидним, що спадковий договір має ряд позитивних сторін, що так само не перешкоджають правам особи в умовах сьогодення з огляду на удосконалення та стрімкий розвиток суспільних відносин.

Л. Красицька, стверджує, що уклавши спадковий договір, відчужувач втрачає лише право розпорядження майном через накладену заборону відчуження, водночас продовжує володіти та користуватися ним, тобто експлуатувати відповідно до призначення, а також здобувати корисні властивості та доходи (наприклад, передати його у найм (оренду)). Тільки з моменту смерті відчужувача до набувача за спадковим договором переходить право власності на майно відчужувача [3, с. 27].

До переваг ще можна віднести: якщо майно, що передається за спадковим договором, належить особам на праві спільної часткової власності, то при посвідченні спадкових договорів правила забезпечення реалізації права купівлі частки у праві спільної часткової власності не застосовуються; якщо майно, що передається за спадковим договором, належить подружжю на праві спільної сумісної власності, то правова конструкція спадкового договору надає можливість подружжю укласти один спадковий договір, в якому на стороні відчужувача виступає такий суб'єкт як подружжя [2, с. 103–104].

Крім того, основною ознакою спадкового договору є характер зустрічного задоволення та це дозволяє його відмежовувати від близьких до нього правових конструкцій. Наприклад, від заповіту, договору довічного утримання тощо. Так, у спадковому договорі чітко визначено обсяг майнового або немайнового характеру, які передбачені для набувача, це і є показник належного виконання або невиконання передбачених договором умов.

Зокрема, до переваг віднесемо наступні: на майно, яке є предметом спадкового договору, нотаріус накладає заборону відчуження у встановленому порядку, про що робиться напис на всіх примірниках договору; визначивши долю права власності на майно шляхом укладення спадкового договору, відчужувач вже не має права скласти щодо цього майна

заповіт; згідно зі ст. 1308 ЦК спадковий договір може бути розірвано на вимогу відчужувача або набувача [2, с. 104–105].

Отже, під спадковим договором розуміють договір на випадок смерті, а не договір про спадкування. Також це договір про передачу майна у власність [4, с. 40–42].

Перерахувавши переваги спадкового права, необхідно виділити й ризики, а саме:

- одним із спірних питань є питання про сторони спадкового договору;
- спадковий договір, як і будь-який правочин, може бути визнаний недійсним за рішенням суду;
- багато проблемних питань існує при здійсненні контролю за виконанням спадкового договору.

Таким чином, вище перерахували переваги та ризики спадкового права. Під спадковим договором розуміють особливу форму вираження волі спадкодавця на випадок його смерті. Визначили, що спадковий договір за своєю правовою основою схожий на договір довічного утримання, але є суттєві відмінності.

На нашу думку, значним недоліком спадкового договору в умовах сьогодення є контроль за виконання даного договору, що передбачено його особливостями. Зокрема, особа, яка є відчужувачем чи нотаріус не мають права обмеження правомочності набувача, тобто власника майна, що є предметом спадкового договору. Пропонуємо на законодавчому рівні створити положення, яке буде містити, що набувач повинен під час звернення до нотаріуса з метою зняття заборони відчуження після смерті відчужувача подати документи або інші докази на підтвердження виконання ним своїх обов'язків за договором. Так, у повноваження нотаріуса буде входити право вимагати такі докази від набувача. Крім того, потрібно встановити санкції у випадках невиконання чи неналежного виконання умов договору після смерті відчужувача.

1. Спадкове право: навчальний посібник. За заг. ред. О. В. Нестерцова-Собакарь. Дніпро: Дніпропетровський державний ун-т внутрішніх справ. 2017. с. 164.

2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 461.

3. Красицька Л. В. Переваги та ризики спадкового договору. *Проблеми цивільного права та процесу: тези-доповідей учасників наук.-практична конференція, присвячена світлій пам'яті О. А. Пушкіна*, 19–20 трав. 2017 р. МВС України, Харків. національний університет внутрішніх справ; Харків. Обласний осередок Всеукраїнська громадська організація «Асоціація цивілістів України». Харків: ХНУВС, 2017. с. 102–106.

4. Обривкіна О. М. Особливості спадкового договору: правовий аспект. *Ірпінський юридичний часопис*. 2019. Вип. 2. с. 39–45.